

ਡਿਸਟੈਂਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਕਲਾਸ : ਬੀ. ਏ. (ਪੁਲਿਸ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ) ਭਾਗ ਤੀਜਾ ਸਮੈਸਟਰ ਛੇਵਾਂ
(ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) ਯੂਨਿਟ : 2
ਮੀਡੀਅਮ : ਪੰਜਾਬੀ

ਪਾਠ ਨੰ.

- 2.1 : (ੳ) ਸੰਮਨ (Sommon), (ਅ) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ (Warrant), (ੲ) ਜਮਾਨਤ ਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਜਮਾਨਤ ਅਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇ (Bailable and Non-Bailable Offence)
- 2.2 : ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ (ਧਾਰਾ 41) ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ
- 2.3 : ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫਆਈਆਰ) (ਸੈਕਸ਼ਨ 154) ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ (Loading of FIR (Sec. 154) and Effects of Refusla of Lodge FIR)
- 2.4 : ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ (Power of Police to investigate)
- 2.5 : (ੳ) ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਅਤੇ (ਅ) ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਅਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇ (A) Public Prosector (B) Cognizable and Non-cognizable offence
- 2.6 : ਖੋਜ (ਧਾਰਾ) 165 (Search 165)

Department website : www.pbidde.org

(ੳ) ਸੰਮਨ (Sommon)

(ਅ) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ (Warrant)

(ੲ) ਜਮਾਨਤ ਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਜਮਾਨਤ ਅਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇ (Bailable and Non-Bailable Offence)

ਸੰਮਨ ਕੇਸ : ਧਾਰਾ 2 (ਡਬਲਯੂ)

ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ Cr. PC ਦੀ ਧਾਰਾ 2(W) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਧੀਨ। “ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੇਸ ਜੋ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ : ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (x)

ਟਰਮ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਨੂੰ Cr. PC ਦੀ ਧਾਰਾ 2(x) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

“ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮੌਤ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੇਸ।” ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ‘ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ :

A. ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ‘ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 238 ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ‘ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਛ ‘ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦੋਸ਼ਾ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਹਰੇਕ ਰਿਪੋਰਟ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। (ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦਲੀਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ); ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ

ਧਾਰਾ 239 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ।

ਚਾਰਜ ਦੀ ਫਰੇਮਿੰਗ

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 240 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਗਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਗਏ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੇ ਸਜ਼ਾ

ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 241 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸਤਫਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਸਬੂਤ

ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਧਾਰਾ 242 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ।

ਬਚਾਅ ਲਈ ਸਬੂਤ

ਧਾਰਾ 243 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

B. ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਸੰਮਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਘੱਟ ਸੰਖੇਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਹੇਠ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਮਨ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵਿੱਚ ਰਸਮੀ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਵੇਗਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ। ਸੰਮਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਮਨ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਮਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮਾਂ ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 252 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਮਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਤਫਾਸਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ। ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 254 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਲਏਗਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 257 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ

ਤਸੱਲੀ ਤੇ ਉਹ ਇਜ਼ਾਜਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਤੀ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 251 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਨ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੋਵੇ।

(ਅ) ਜਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ, ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ :

ਜਮਾਨਤਯੋਗ ਅਪਰਾਧ

ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਜਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ। ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ 'ਜਮਾਨਤਯੋਗ ਅਪਰਾਧ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਐਫਆਈਆਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਮਾਨਤਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੋਰਸਸ, ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ।

(a) ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ :-

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟ, ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਏ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਮਾਨਤਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁੱਚਲਕੇ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਮਾਨਤਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਮਾਨਤ ਬਾੜ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(b) ਗੈਰ ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ :-

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਆਏ XXXIII ਧਰਾਵਾ 436 ਤੋਂ ਜਮਾਨਤ ਅਤੇ ਬਾਂਡ ਦੇ ਉਪਲੱਬਧ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ 450 ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗੈਰ ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 437 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 439 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਮਾਨਤ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਕ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਦਰੰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 437 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 437 :- ਜਦੋਂ ਗੈਰ ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਜਾਂ ਕੈਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (i) ਜਾਂ ਧਾਰਾ (ii) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਔਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ii) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ।

ਖਾਸ ਕਾਰਨ :-

ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਹੀ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਕੀ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ੁਰਮ ਮੌਤ, ਉਮਰ ਕੈਦ, ਸੱਤ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ।

ਜੇ ਜਾਂਚ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਗੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਦੋਸ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਦੋਸ਼ੀ, ਧਾਰਾ 446-ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਲੰਬਿਤ, ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਤੇ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਬਾਂਡ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਿੱਖ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੱਤ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ (1860 ਦਾ 45) ਦੇ ਅਧਿਆਇ VI, ਅਧਿਆਇ XVI ਜਾਂ ਅਧਿਆਇ XVII ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ, (ਏ) ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ

ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਉਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਅਤੇ

ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਉਕਸਾਉਣ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਉਪ ਧਾਰਾ (2), ਉਸ ਦੇ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੇ ਉਪਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ।

ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇ ਉਹ ਹੈ ਉਕਤ ਸਾਰੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹਿਰਾਸਤ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੇ।

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਬਾਂਡ ਦੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 437 ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗੰਭੀਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਤਲ ਦਾ ਅਪਰਾਧ। ਜ਼ਮਾਨਤਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ (ਧਾਰਾ 41) ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ :-

ਇੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੀਵਾਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਉਪਾਅ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਚੈਪਟਰ v (ਸੈਕਸ਼ਨ 41 ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਕਿਤੇ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ : ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ :-

“ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ” ਸ਼ਬਦ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਐਂਗਲੋ ਨਾਰਮਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸ਼ਬਦ ਅਰਰਰ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰੁਕਣਾ ਜਾਂ ਰੁਕਣਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਜਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਪਿਕ-ਪਾਕੇਟ ਨੂੰ ਫੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿਕ-ਪਾਕੇਟ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਡਾਕੂ ਫਿਰੋਤੀ ਕੱਢਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫੜਦਾ ਹੈ, ਡਾਕੂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੈਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਹਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸਰੀਰਕ ਸੰਜਮ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੰਜਮ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ :

(1) ਟ੍ਰੇਲ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ :-

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਟਰੇਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ

ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਟ੍ਰੇਲ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

(2) ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ :-

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਅਰਥਾਤ ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਵਪਾਰਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਏ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਰੋਕਥਾਮ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਆਦਤਨ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(3) ਸਹੀ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਲਈ :-

ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ-ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਹੀ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ :-

ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(5) ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ :-

ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ :-

ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਦਰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰਿਤ, ਸੀਲਬੰਦ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ) ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਰੰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ

ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਵਾਰੰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਵਕੂਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਅਜਿਹੇ ਫੇਲਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਰੋਕਥਾਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਰੋਕਥਾਮ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਖਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਜਦਕਿ ਉੱਥੇ ਸਹਿਦੇਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਡ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੱਚ ਹਨ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਅਤੇ ਕਿਸਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੌਣ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ :

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ।

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ :-

Cr. PC ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ :

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਅਤੇ 151 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 72 ਤੋਂ 74 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 55 ਤੋਂ 157 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ

ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 44 ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 42 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਾਰਾ 36 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 42 ਅਤੇ 157 Cr ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 82 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਗੋੜਾ ਅਪਰਾਧੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 73 ਤਹਿਤ, ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਕਰੋੜ ਦੀ ਧਾਤਾ 37, 44 ਅਤੇ 60 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੀ.ਸੀ. ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਭਾਵੇਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ :

ਇੱਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 130 ਅਤੇ 131 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ :-

ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੌਡ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ; ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਾਰੰਟ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ - ਕਾਗਨਿਜ਼ੇਬਲ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕੋਗਨਿਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ; ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ; ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ 'ਨਾਨ-ਕੋਗਨਿਜ਼ੇਬਲ' ਦਾ 'ਜਾਣਨਯੋਗ' ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇੱਕ 'ਸੰਮਨ ਕੇਸ' ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਵਾਰੰਟ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਕਰੋ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਮਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫੜੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਆਦਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 190 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਹੈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ :

(1) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਤੇ, ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਖੁਦ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਿੱਥੋਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 70 ਤੋਂ 73 ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ 2 ਤੋਂ ਉਹ ਫਾਰਮ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 74 ਤੋਂ 81 ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 37 ਅਤੇ 38 ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ।

ਬਿਨੁ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ :-

ਬਿਨੁ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਤੇ

ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆ ਗਈਆ ਹਨ। ਪਰ ਕੁੱਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ।

(ੲ) ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਤੌਰ ਤੇ ਸੱਕੀ

ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ :- ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਦੋਸ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਵਾਸ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਮ ਜਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਾਂਡ (ਸਮੇਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ) ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਬਾਂਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਤੌਰ ਤੇ ਸੱਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਜਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਤਦੇ ਸਮਰੱਥ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸੱਕ ਹੈ।

ਧੂਨੀਅਨ :- ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਘਰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਹਾਨਾ :- ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁਨਾਸਬ ਸੱਕ ਹੈ, ਅੰਤ ਜਿਸਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਸੱਕ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ੀ ਧਾਰਾ 356(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਸਿਵਾਏ) ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰੀ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਬੀ) ਰੋਕਥਾਮ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 41(2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਇੱਕ ਰੋਕਥਾਮ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ Cr.PC ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 109 ਜਾਂ

ਸੈਕਸ਼ਨ 110 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਦੇਨਜ਼ਰ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਤਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਆਦਤਨ ਲੁਟੇਰੇ, ਘਰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ, ਚੋਰ, ਆਦਿ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਆਦਤਨ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਲਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ। ਜੇਕਰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਅਧੀਨ ਨਿਆਏਸ਼ਾਲਿਕਾ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਕਲੀਫੀ ਜਾਂ ਰਸਮੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਤੱਥ ਸਬੰਧਤ ਜਿਲੇ ਦੇ ਜਿਲਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਜੇਕਰ ਉਪਲਬੱਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧ ਜਿਲੇ ਦੇ ਜਿਲਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪੰਚਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਸਬੰਧਤ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਉਪਲਬ ਹੋਵੇ।

ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਨਹੀਂ ਲਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਹਾਲਾਕਿ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਹਿੰਸਕ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਜਿਲਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਖੇਪ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(c) ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਜੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ : ਜਾਂ ਧਾਰਾ 82 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਭਗੋੜਾ ਅਪਰਾਧੀ ਅਜਿਹਾ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁਲਿਸ

ਅਧਿਕਾਰੀ ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਵਿਅਕਤੀ।

ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ :-

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰੇ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਉਹ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

(ੲ) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਾਵਜੂਦ (ਅ) (ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ :-

ਭਾਵੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹਦਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਮਤ ਲਈ ਅਸਲ ਸੰਪਰਕ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਟੀਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਵਿਧੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 46 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੀ ਹੈ :

ਧਾਰਾ 46 ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ :-

(1) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹੇਗਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਬਸਰਤੇ ਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਮਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ, ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਔਰਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਔਰਤ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂਹੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਬਰਦਸਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨ ਵਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਿਸਨੂੰ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਚੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਚੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਮਹਿਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਲਿਖਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਕੇ, ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗੀ।

ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਜੂਡੀਸੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਜਿਸਦੇ ਸਥਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ :-

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ :

ਤਾਕਤ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ (41) (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ-ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੇਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਜਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਥਕੜੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅੰਨੇਵਾਹ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ-ਜੂਡੀਸੀਅਲ ਜਾਂ ਗੈਰ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਥਕੜੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਥਕੜੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਥਕੜੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਥਕੜੀ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਕਾਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇੜੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ

ਵਰਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਘਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ 'ਕਨੂੰਨੀ' ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਜੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਾਰੰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜੇਕਰ ਘਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪਰਦਾਨਸ਼ੀਨ ਔਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ।

ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪਿੱਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 77 ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 78 ਤੋਂ 81 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ (ਅਧਿਕਾਰੀ) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਵੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਸਫਲਤਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 187 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ।

ਅਮਾਨਜਨਕ ਹਥਿਆਰ ਜਬਤ :-

ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਮਾਨਜਨਕ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇਗਾ ਜਿਸ ਜਾਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਦੋਸੀ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਚ :-

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਧਾਰਾ 53 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਦੋਸ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ

ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮੈਡੀਕਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਫਿਰ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੋਕਟੀਸਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਜਬ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੈ। ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਲੇਡੀ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੋਕਟੀਸਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20(3) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂਚ ਸਰੀਰ ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਖੂਨ, ਪੁੱਕ, ਵੀਰਜ ਪਿਸਾਬ ਆਦਿ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਭਵ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 53 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆ ਕਰਨ ਲਈ। ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਦੋਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਧਾਰਾ 53 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਦੋਂ ਜਮਾਨਤ ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਜਮਾਨਤੀ ਰਾਹੀਂ) ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ :-

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 58 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਂਡ ਜਾਂ ਜਮਾਨਤ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ :-

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 58 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਮੁਚੱਲਕੇ ਜਾਂ ਜਮਾਨਤ ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ :-

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਜੁਰਮ ਜਮਾਨਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗੈਰ ਜਮਾਨਤੀ ਵਰੰਟ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਗੈਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ

ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 75 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਰੰਟ ਵੇਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਰਤਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਸਖਤ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮੋਹਰ, ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁੰਮ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਰੰਟ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਪੂਰਵ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਫ ਦਿਸਣਯੋਗ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਪਹਿਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਛਾਣ ਹੈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੀਮੋ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੋਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮਿਲੋ :-

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 41D ਅਤੇ 303 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਪਰਿਵਾਰ ਮੈਂਬਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਤਪਾਦਨ :-

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗਲਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ

ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ :-

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਯੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 54 A ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ :-

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਬਿਨਾਂ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਸਵੇ ਲੱਗੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ।

ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ :-

ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ

ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ।

**ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫਆਈਆਰ) (ਸੈਕਸ਼ਨ 154) ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ
ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ**

(Loading of FIR (Sec. 154) and Effects of Refusal of Lodge FIR)

ਜਾਣ ਪਛਾਣ :-

ਧਾਰਾ 154 ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ CrPC ਵਜੋਂ ਪੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 'ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ' ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਜੋ ਟਰੇਲ ਲਈ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (FIR) ਦਾ ਮਤਲਬ :-

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 154, ਰਿਪੋਰਟ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਯਾਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ।

ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. :-

ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਉਸ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 154 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਨੁਭਾਗ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 154 ਦੇ ਜਾਂ;

ਧਾਰਾ 154 : ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ

(1) ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ, ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਸੂਚਨਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੜੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਾਵੇਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੱਲੋਂ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 326 ਏ, ਧਾਰਾ 326 ਬੀ, ਧਾਰਾ 354, ਧਾਰਾ 354 ਏ, ਧਾਰਾ 354 ਬੀ, ਧਾਰਾ 354 ਸੀ, ਧਾਰਾ 354 ਡੀ, ਧਾਰਾ 376, ਧਾਰਾ 376 ਏ, ਧਾਰਾ 376 ਏਬੀ, ਧਾਰਾ 376 ਬੀ, ਧਾਰਾ 376 ਸੀ, ਧਾਰਾ 376 ਡੀ, ਧਾਰਾ 376 ਡੀਏ, ਧਾਰਾ 376 ਡੀਬੀ, ਧਾਰਾ 376 ਈ, ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 509 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 354, ਧਾਰਾ 354 ਏ, ਧਾਰਾ 354 ਬੀ, ਧਾਰਾ 354 ਸੀ, ਧਾਰਾ 354 ਡੀ, ਧਾਰਾ 376, ਧਾਰਾ 376 ਏ, ਧਾਰਾ 376 ਬੀ, ਧਾਰਾ 376 ਸੀ, ਧਾਰਾ 376 ਡੀ, ਧਾਰਾ 376 ਡੀ.ਏ, ਧਾਰਾ 376 ਡੀ.ਬੀ, ਧਾਰਾ 376 ਈ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 509 ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇ।

ਇੱਕ ਦੁਭਾਸ਼ੀਏ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਅਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 164 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5A) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬ-ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਤੱਤ, ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ, ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਇਸ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਹੈ। ਜੇ ਸੂਚਨਾ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਿਖਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸੂਚਨਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਤੱਤ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ, ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੂਚਨਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਾਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ, ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਗਿਣਤਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੁਲਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਉਸਦੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੁਨੇਹਾ :-

ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੰਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਅਗਿਆਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

FIR 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ :-

ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਵਸਥਾ। ਇਹ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਥਾਵੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੁਬਾਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ :-

ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਇਹ

ਤੱਥ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਨੇ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ ਰਸਮੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਚਨਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਦੇ ਅਣਹੋਂਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਯੋਗਤਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੇਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੈ।

FIR : ਕਿੱਥੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ :-

ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਕੇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 154 ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਕੇਵਲ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੀਟ ਹਾਊਸ ਜਾਂ ਚੌਕੀ ਵਿੱਚ। ਆਉਟ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਧਾਰਾ 154 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ :-

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪੀੜਤ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਿਮਾਹੀ ਤੋਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਰਖ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਪੁਲਿ ਨੂੰ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ।

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ :-

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਕੇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ੳ) ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. “ਥਾਣੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਥਾਣੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਫਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ, ਸਟੇਸ਼ਨ-ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਸਟੇਬਲ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਜਾਂ, ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 154 ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ :-

ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂ ਤਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 157 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ

145 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਟਰੇਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ FIR ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਲਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ FIR ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। FIR ਦਾ ਬਿਹਤਰ ਤਸਦੀਕ ਮੁੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਜਾਵਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸਤ ਦੇ ਅਸਫਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਜਾਂ ਗੈਰਵਾਜ਼ਬ ਦੇਰੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ FIR ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਜਾਂ ਚਸ਼ਮੀਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਆਮਤੌਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ FIR ਇੱਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਲ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਤਾ ਗਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ FIR ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਸਤਰਾਸਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ CR ਦੀ ਧਾਰਾ 315 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

References & Suggested Books

1. T.W. Cecil, Turner, "Kenny's Outlines of criminal Law" Universal Law Publishing Co. Pvt. Ltd., New Delhi, 19th ed., 1964 (Reprint) 2002.
2. Andrew Ashworth, "Principle of Criminal Law", Clarendon Press, Oxford, 2nd ed., 1995.
3. Dr. K.I. Vibhute, "P.S.A. Pillai's Criminal Law", Lexis Nexis, Butter worths wadha, Nagpur, 11th edn., 2002.
4. S.K. Mishra, "Criminal Law of India", Allahabad Law Agency, Faridabad, 3rd edn. 2011
5. Dr. Ashok K. Jain, "Criminal Law-I" Ascent Publications, New Dehli, 5th edn. 1977, Reprinted 2011.
6. Prof. S.N. Mishra, "The Code of Criminal Procedure, Central Law Publication Allahabad, 11th edn. 2004.

ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ (Power of Police to investigate)

ਤਫਤੀਸ਼ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰੀਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 155 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਆਰ ਪੀਸੀ ਵਜੋਂ ਪੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਜੇਕਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਬੰਧਤ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। Cr. PC ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਤੋਂ 176 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 154 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਭਾਗ Cr. PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ।

ਜਾਂਚ ਦਾ ਮਤਲਬ :-

ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ‘ਜਾਂਚ’ ਅਤੇ ‘ਜਾਂਚ’ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਰਤਨਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। Cr. PC, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖਾਸ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ‘ਜਾਂਚ’ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ; ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ, ਭਾਂਵੇ ਕਿਸੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਹਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜੋ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਟ੍ਰੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੋ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ :-

ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦਾ :

ਸ਼ੱਕੀ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਖੋਜ :

ਜੁਰਮ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪਗਡੰਡੀ ਲਈ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਜਾਂ ਜਬਤੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਦਾ ਗਠਨ ਕਿ ਕੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟਰੇਲ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਈਰ ਕਰਕੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ (ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 176 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਲਾਨ ਵਜੋਂ) ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ। Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 157 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਭੇਜੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੇਸ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਗੇ।

ਕੌਣ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਜਾਬਤਾ ਹਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 156 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਜਾਂ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਤੇ ਤੱਕਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ) ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਏਜੰਸੀ ਪੁਲਿਸ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪਰ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ।

ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ :-

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਤਹਿਤ FIR ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਸਮਰੱਥ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 200 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 156(3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, CRPC ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ :

ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

C.R.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 155 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ

ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ C.R.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ C.R.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 156 ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 157 C.R.P.C. ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੇਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 156 :- ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਾਰਾਨੀਜ਼ੇਬਲ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।

ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੋਵੇ।

ਅਜਿਹੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਕੋਲ ਅਧਿਆਇ XIII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 190 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 157 : ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ :-

(1) ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 156 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਇਸਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੇਗਾ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵਧੇਗਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਲਈ, ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਮੌਕੇ ਤੇ, ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਬਸਰਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਪੀੜਤ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾਕ। ਉੱਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਥਾਣੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇਗਾ। ਉਸ ਉੱਪਰ-ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ,

ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 156 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਉਸਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੇਗਾ।

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਜੁਲਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਂ ਤੁਰੰਤ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। C.R.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 159 ਤਹਿਤ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਸੈਕਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣਾ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਰੂਆਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਣਗਹਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਇੱਕਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਫਲਤਾ ਟ੍ਰੇਲ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 158 : ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ :-

(1) ਧਾਰਾ 157 ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹਰ ਰਿਪੋਰਟ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰੇਗਾ। ਇਸਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 159 :- ਪਾਵਰ ਹੋਲਡ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ :-

ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੇ, ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਬਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਸਰੁਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 160(1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਾਮਹਣੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਰਡਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ :-

ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਜੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੇ ਥਾਣੇ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਥਾਣੇ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਹੈ।

ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

C.R.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 161(1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ, ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਦਵਾਨ 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 179 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੱਥਦਾਰ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ :-

ਸੈਕਸ਼ਨ 162 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ (1) ਕਿ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਖੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ (2) ਕਿ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਸਿਵਾਏ ਗਵਾਹ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਜੇਕਰ ਇਸਤਰਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਣਗੇ, ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ :-

ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜਿਸਨੂੰ FIR ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ (1) ਜਾਂ (2) ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। CrPC ਧਾਰਾ 163 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦਫਤਰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ। CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇਕਰ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲਿਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਕਬਾਲਿਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਹ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲਿਆਂ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਖੋਜ

ਦੌਰਾਨ, ਲੱਭੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਉਹ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਥੇ ਇਹ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ :-

CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾ ਦੁਆਰਾ 24 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਰਿਮਾਂਡ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 90 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀਆਂ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹੈ।

ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 168 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ ਤਫਤੀਸ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤਫਤੀਸੀ ਅਫਸਰ ਅਜਿਹੀ ਤਫਤੀਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 169 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 170 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਹੀ ਟਰੇਲ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸਨੂੰ 'ਚਾਲਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕੀ ਜਮਾਨਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ, ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 170 ਅਧੀਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਆਦਿ।

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ :-

CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 174 ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿਠਦੀ ਹੈ ਇਸਦੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਮੂਲੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 174 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 194 : ਪੁਲਿਸ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿਛ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇਗੀ।

(1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਨਵਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ

ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਇਸਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਪੁਛਗਿਛ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਾਂ ਉਪਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਥੋਂ, ਦੋ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵਸਨੀਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨਗੇ, ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਗੇ, ਅਜਿਹੇ ਜਖਮਾਂ, ਟ੍ਰੈਕਚਰ, ਸੱਟਾਂ, ਅਤੇ ਸੱਟ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜੋ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਯੋਗ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਕਿਸ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਯੰਤਰ ਦੁਆਰਾ; ਅਜਿਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਖੁਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਔਰਤ ਦੀ ਉਸਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਦੂਰੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਯੋਗ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਭੇਜੇ।

ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛ-ਗਿਛ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਉਪਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ।

ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੇ ਅਪਵਾਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ :-

ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ।

CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 169 ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 169 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਜਾਵਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਿਰਾਸਤ, ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਬਿਨ੍ਹਾ ਉਸਦੇ ਬਾਂਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਗਏ ਅਤੇ

ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਵੇ, ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਓ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਟਰੈਲ ਲਈ ਸੌਂਪੇ।

ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਕਾਫੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੈਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ :-

CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 170 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ : ਜੇ ਤਫ਼ਤੀਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੂਤ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜੇਗਾ, ਜਾਂ ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਜਮਾਨਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਉਸਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਵੇਗਾ।

ਉਪਰੋਕਤ (ਉ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਭੇਜੇਗਾ ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ) ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਾਂਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਨਾਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਰੋਕ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੀ ਦਿਖ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 170(2) ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਜਾਂ ਬਾਂਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ, ਉਸਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਬਾਂਡ, ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ।

ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ :-

ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :-

CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ 'ਚਲਾਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ:-

- (1) ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ;
- (2) ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਆਦਿ।

(ੳ) ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਅਤੇ (ਅ) ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਅਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇ

(A) Public Prosecutor (B) Cognizable and Non-cognizable offence

ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ :-

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ :-

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਕੀਲ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ। ਕਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਤਾਜ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਤਾਜ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਤਾਜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ ਏਜੰਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਫਿਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ :-

ਕੋਡ ਆਫ ਕਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(u) ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। “ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਤੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਕੇਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਜੱਜ।

ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੇ ਕੰਮ :-

- * ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ-ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- * ਮੁੱਖ ਵਕੀਲ - ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- * ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- * ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ - ਉਹ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ

ਹਨ ਅਤੇ ਬਰੀ ਜਾਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

- * ਪ੍ਰੈਸੀਜ਼ਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ - ਇਹ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਉਹ ਅਕਾਊਂਟ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਦੀ ਵੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਹਾਇਕ ਸ਼ੈਸ਼ਨ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਸ਼ੈਸ਼ਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਸਤਗਾਸਾ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ :-

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ :

- * ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ
- * ਦੋਹਰੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ
- * ਸਵੈ-ਦੋਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਰੱਖਿਆ
- * ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ
- * ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ
- * ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- * ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ।
- * ਤੇਜ਼ ਸੁਣਵਾਈ।
- * ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਮਨਾਹੀ।
- * ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ :-

ਇਹ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

- * ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
- * ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ।

ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ :-

- * ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸਰਚ ਵਾਰੰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ।

- * ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਪਾਤ ਕਰਨ ਲਈ (ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸਮੇਤ) ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ।
- * ਗੈਰ-ਟਰੇਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ :-

- * ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਤੱਥਾਂ, ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਬਹਿਸ ਜਾਂ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੱਜ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- * ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ - ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬਲਾਉਣ/ਜੱਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਬਿਨਾ ਜਾਂਚੇ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ।

ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ :-

- * ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸੱਚ ਨੂੰ ਖੋਜਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- * ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।
- * ਉਹ ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਰਾਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਥਾਰਿਟੀ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- * ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸਰਕਾਰ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।
- * ਜੇ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਬਾਹਰ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ

ਸੈਕਸ਼ਨ 24 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਦਰਜਾਬੰਦੀ :-

- * ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ।

- * ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ।
- * ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ।
- * ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ।
- * ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਬ-ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਲਈ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪ ਧਾਰਾ 4 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਪ ਧਾਰਾ 5 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਉਪ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉਪ ਧਾਰਾ 6 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਕਾਡਰ ਹੈ ਪਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਪ ਧਾਰਾ 7 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 7 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 321 ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਹਟਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਨਾਲ ਕੇਸ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਚਾਰਿਆ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਲਿਆਂਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਹਿੱਤ।

ਨਿਆਇਕ ਰੁਝਾਣ :-

ਵਿਨੀਤ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਤੱਥ-ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਉਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਖ਼ਸੀਅਤ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। OBI ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

* ਜਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ @ ਅੱਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਆਰ ਦਿਨੀ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰੱਫੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਿਆ ਦੇ ਮੰਦਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਇੰਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।

* ਜ਼ਾਹਿਰਾਂ ਹਬੀਉਲਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ :-

ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ‘ਬੇਸਟ ਬੇਕਰੀ’ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੱਥ-ਵਡੋਦਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ 14 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ।

* ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਬਾਫਨਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ :-

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸਕਿਊਟਰ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਪਿਆਸ ਦਿਖਾਵੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲ ਵੀ।

ਹਾਲੀਆ ਵਿਸ਼ਟਾਂਤ (Recent Illustrations)

ਸਾਲ 2018 ਵਿੱਚ ਦਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਿਆਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅੰਕਿਤ ਸਕਸੈਨਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਰੰਬੇਕਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੋਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੋਸ਼ੇਨ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਸਾਲ 2019 ਵਿੱਚ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਧਿਰ ਦਰਮਿਆਨ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੀਮਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਸਾਲ 1958 ਵਿੱਚ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰ ਨਾਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰੇਟ ਆਫ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰੇਟ ਆਫ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੁਝਾਅ

* ਹੋਰ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਬਣਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।

* ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ

ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ

- * ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਬਜਾਏ 3 ਸਾਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰੇ।
- * ਚਾਹਵਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ।
- * ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨਾ।

ਸਿੱਟਾ :-

ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਆਦਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਜੱਜ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਹੁੱਕ ਜਾਂ ਕਰਤੂਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਬਰਾਬਰੀ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਜਮੀਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(B) ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਮੁਕੱਦਮੇ

ਜੁਰਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ, ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਸਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(c) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

'ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਪਰਾਧ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਲਈ ਅਤੇ ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਕੇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਗਿਆ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1) ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗੈਰ-ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਸੋਈ ਅਤੇ 'ਗੈਰ-ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਕੇਸ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਸਿਰਫ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਗਨੀਜੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਦੰਗੇ, ਚੋਰੀ, ਦਾਜ।

ਮੌਤ, ਅਗਵਾ, ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ। ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਬੱਧ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤਯੋਗ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਗਾਉਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ, ਹਮਲਾ, ਧੋਖਾਧੜੀ, ਮਾਣਹਾਨੀ, ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ, ਠੇਸ, ਸਰਾਰਤ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਫਿਰ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ।

ਅਨੁਕੂਲ : ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਡੀ)

‘ਸ਼ਿਕਾਇਤ’ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਡੀ) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ‘ਸ਼ਿਕਾਇਤ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਇਸ ਸੰਹਿਤਾ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ, ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ

ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 2 (ਡੀ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੋਟ : ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਧਿਐਨ, “ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੇਸ” ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਸੈਕਸ਼ਨ C, ਪਾਠ ਨੰ: 4 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਖੋਜ (ਧਾਰਾ) 165 (Search 165)

ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਖੋਜ' ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖੇਤਰ, ਵਿਅਕਤੀ, ਵਸਤੂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ, ਦੇਖਣ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਜਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੱਭਣ ਲਈ। ਇਕ ਦੇ ਸਬੂਤ ਖੋਜਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਅਹਾਤ ਆਦਿ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕੇਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬੇਤਰਤੀਬ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਜੱਜ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਜਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਕਲਿੰਗਾ ਟਿਊਬਜ਼ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਡੀ.ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਥੋੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਧਾਰਾ-165 ਹਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਫਤੀਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਿਸਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਤਰ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ। ਚਾਰਜ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਵਿਸਵਾਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਅਤੇ ਖੋਜ ਅਜਿਹੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਕਦੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1. ਜਿਥੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 91 ਤਹਿਤ ਸੰਮਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 92(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। (ਸੈਕਸ਼ਨ 93(1)(ਏ))
2. ਜਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੈਕਸ਼ਨ-93(1)(ਬੀ)
3. ਜਿਥੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਮਝਦੀ ਹੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

ਆਮ ਖੋਜ ਜਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਉਪ-ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲੇਖ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲੇਖ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਧਾਰਾ-94)
2. ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਖਬਾਰ, ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ 1860, ਦੀ ਧਾਰਾ-ਏ, 153-ਏ, 153-ਬੀ, 292, 293 ਜਾਂ 295 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਅਧਿਸੂਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਖਬਾਰ, ਕਿਤਾਬ, ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਰਕੇ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵਰੰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜੋ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ। (ਧਾਰਾ-95)
3. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਉਪ-ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰੰਚ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਇੰਨੇ ਸੀਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਾਲ ਲਈ ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਉਚਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ। (ਧਾਰਾ-97)
4. ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਅਗਵਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਹੂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ 18 ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਮਾਦਾ ਬੱਚਾ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਓ। ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਮਾਦਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾਕਤ (ਧਾਰਾ-98) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੱਕੀ ਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ-94 ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ

ਚੋਰੀ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਦਿ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਉਪ-ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ, ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖ ਨੂੰ ਪਹੰਚਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪੁਛਗਿਛ ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਗਾਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਹੋਣੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲੇਖ ਜਿਸਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਧਾਰਾ (2) ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲੇਖ, ਨਕਲੀ ਸਿਕੇ, ਮੋਟਲ ਟੇਰਨ ਐਕਟ, 1889 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿਚ ਬਣੇ ਧਾਤ ਦੇ ਟੁਕੜੇ, ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਜਾਂ ਸਟੈਂਪ, ਅਸਲੀਲ ਚੀਜ਼ਾ, ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਧਾਰਾ 292 ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ। 1860 ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੋ।

ਲੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਜੀਸਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 97 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕ ਉਪਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਸਲੇ ਵਿਚ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਫੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦ ਇਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇੰਨੇ ਸੀਮਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਤੇ ਪਕੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੋ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇ।

ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

ਸੈਕਸ਼ਨ 98 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਜਾਂ ਮਾਦਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਉਸਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਜਾਂ ਮਾਦਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ :-

ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੈਕਸ਼ਨ-95 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਧਾਰਾ-124-ਏ 153 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ। ਏ-153-ਬੀ, 292, 293 ਜਾਂ 295-ਏ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਸਲ ਕੋਡ, 1860, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹੋਵੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਖਬਾਰ, ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਹਰ ਗਈ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵਰੰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਤਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ। ਅਖਬਾਰ, ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਵੇਧਤਾ

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਵਿਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮੁਲ-ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਥਿਊਰੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ 1973 (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.) ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ-161(3) ਵਿਚ ਉਪਬੰਧ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ-162 ਵਿਚ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਸ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਰਜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਵੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ-III (ਅੰਡਰ 20(3)) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਵੈ-ਅਪਰਾਧ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਨ ਵਰੰਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਵੀ.ਐਸ. ਕੁੰਟਨ ਪਿੱਲੈ ਬਨਾਮ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚ ਰਾਇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਉਯਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(3) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬਿੰਨਾ ਵਰੰਟ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੋ

ਧਾਰਾ 165 ਬਿਨਾਂ ਵਰੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਫ਼ਤੀਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਸਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਦਿ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 165(3) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਖੋਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਸੀਨੀਅਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੋਜ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲਈ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਾ ਲੈਣ ਲਈ

ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤੇਜ਼ੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੇ ਮੰਜਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨਾਲ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਤਫਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ :-

ਤਫਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਵਿਧੀ ਧਾਰਾ-65 ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 165(1) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਜਵਾਬ ਅਧਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਬਿੰਨ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 165(2) ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 165(3) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਧਾਰਾ 165(4) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਸੰਬੰਧ ਸਾਰੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਵਰੰਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 165(5) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸਨੂੰ ਇਸਦਾ ਨੋਟਿਸ਼ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ, ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਤੇ ਬਿੰਨ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਦੇ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸਮਾ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈ। ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ।

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਣੇ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ

ਧਾਰਾ 166 ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਾ (1) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੱਖਰੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁਣ ਧਾਰਾ-165 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੇ ਮਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਪਧਾਰਾ (3) ਕਿਸੇ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਜ਼ਾਜਤ

ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਲ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਥਾਵੇਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਦੇਰੀ ਖੋਜ ਖੋਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਖੋਜ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਥਿਤ ਹੈ ਉਹ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੇਗਾ। ਉਪ ਧਾਰਾ (5) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮੁਫਤ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਝੂਠੇ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਮਾਪਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੋ :

ਸੈਕਸ਼ਨ 153 ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਮਾਪਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਜ਼ਨ ਜਾਂ ਮਾਪ ਜਾਂ ਤੋਲ ਲਈ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਿੰਨਾ ਵਰੰਟ ਦੇ ਉਥੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਝੂਠੇ ਤੋਲ, ਮਾਪ ਜਾਂ ਯੰਤਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਜ਼ਨ ਮਾਪ ਜਾਂ ਯੰਤਰ ਝੂਠੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਕੋਲ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੈ।

ਖੋਜ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

ਸੈਕਸ਼ਨ 99, ਸੈਕਸ਼ਨ 100 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 101 ਵਿਚ ਆਮ ਉਪਬੰਧ ਹਨ ਜੋ ਖੋਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 100 ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਖੋਜਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਮੰਗ ਤੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਬੰਦ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਚੋਗਿਰਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਪਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਨ ਦੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਰੰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇ (ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੋ) ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਖੋਜ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਜ਼ਬ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਾਰਾ 41(2) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਜਾਂ ਖਿੜਕੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਲੇਖ ਜਿਸ ਲਈ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਔਰਤ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਸ਼ਠਾਚਾਰ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ

ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਇਲਾਕਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਸਨੀਕ ਉਪਲਬੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਉਪਲਬੱਧ ਜਾਂ ਇਛੁੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਸਰਚ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਗਵਾਹ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਇਸ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਗਵਾਹੀ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਹਨ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (7) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਖੋਜਿਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਇਕ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੋਵੇ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 460 ਵਿਚ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 94 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਰਵਾਈ ਨੂੰ ਖਰਾਬ (ਨਸ਼ਟ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ) ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਦਿ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਉਪ-ਮੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰੰਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਵੇਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵਰੰਟ-ਬਰੰਟ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਧਾਰਾ 461 ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 93(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਹੀ ਡਾਕ ਜਾਂ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਪਾਰਸਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 461 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜੋ ਉਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਰੰਟ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਵਾਜ਼ਬ ਕਰਨ ਤੋਂ

ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਟੈਂਡਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 187 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ।

ਧਾਰਾ 101 ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖੋਜ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਰੰਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਥਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕਾਰਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ।

ਖੋਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ

ਕੋਡ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ

ਸੈਕਸ਼ਨ 460 ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਸਰਚ ਵਰੰਟ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਦੀ ਸੰਪਤੀ, ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਦਿ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ, ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਉਪ-ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰੰਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਵੇਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ, ਤਾਂ ਵਰੰਟ ਬੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 461 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਖੋਜ ਵਰੰਟ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਕ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 93(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਹੀ ਡਾਕ ਜਾਂ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਾਰਸਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 461 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਰੰਟ ਨੂੰ ਬੇ ਅਸਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ।

ਧਾਰਾ 153, 165 ਅਤੇ 166 ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੋਕ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾ ਵਰੰਟ ਦੇ

ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਤਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਥਾਣੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ (ਧਾਰਾ 166(3)) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਰੰਤ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਤੱਥ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਘਰਾਓ ਸੂਚਨਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਖੋਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 133, 165 ਅਤੇ 166 ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੈਂਕ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਜਗਤਾ ਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਬਿੰਨਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ-166 (3) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਇਕ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਰੰਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਤੱਥ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਘਰਾਓ ਸੂਚਨਾ ਤੇਜ਼ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

Cr.PC ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 100 ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 165 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 166 ਵੀ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿੰਨਾਂ ਵਰੰਟ ਦੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਖੋਜ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ-ਅਨਿਯਮਤ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਕਿ ਇਹ ਕਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਧਾਰਾ 460 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 461 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਪ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕਰੋ

ਜੇਕਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 100 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 165 ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਖੋਜ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਥੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।